

КЛЕМПАРСЬКИЙ Микола,
*професор кафедри цивільного, трудового
права та права соціального забезпечення,
доктор юридичних наук, професор, Донецький
державний університет внутрішніх справ*

ЛЕГКОШЕРСТ Юлія,
*т.в.о заступника декана факультету № 4 з
освітньої та науково-дослідної діяльності,
Донецький державний університет
внутрішніх справ*

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СТАДІЙ ПРОЦЕДУРИ ЗВІЛЬНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Законність процесу звільнення з органів поліції в цілому залежить не тільки від повноти та правильності визначення підстав для звільнення, а й від дотримання процедури, яка передбачена для звільнення поліцейських за такими підставами. Недотримання встановленої процедури звільнення поліцейських може мати наслідком скасування наказу про звільнення особи та поновлення особи на посаді. Ряд судових рішень у питанні звільнення поліцейського з поліції стоять на захисті поліцейського та при розгляді справи досить прискіпливо вивчають правовідносини, які склалися саме у процесі звільнення особи зі служби. Особливого значення є дотримання передбачених норм, вимог та найголовніше строків вчинення певних дій, в основному з боку роботодавця. Це пов'язано із тим, що саме на роботодавця, в даному випадку, науповноважені органи Національної поліції, що здійснюють кадрову політику, покладено обов'язок щодо забезпечення правильної, прозорої, законної та справедливої процедури звільнення особи з поліції.

Загалом, В.Ю. Кікінчук, під процедурою звільнення з органів внутрішніх справ пропонує розуміти врегульовану нормативно правовими актами МВС України діяльність уповноважених посадових осіб органів внутрішніх справ, спрямовану на припинення служби, пов'язане із втратою прав і обов'язків сторін правовідносин [1, с. 198]. Із вказаного визначення можна зробити висновок про те, що процедура звільнення має бути чітко регламентована на нормативно-правовому рівні. В той же час, чітко визначеного порядку та процедури звільнення поліцейських з оновлених органів поліції на сьогодні не прийнято. Єдиним нормативно-правовим актом, який хоч якимось чином регламентує та розкриває питання звільнення поліцейських зі служби є Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.1991 року № 114, якою затверджено Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ, який містить розділ VI «Звільнення зі служби» [2]. Але, вказана постанова має бути переглянута із врахуванням оновленої системи органів поліції та її працівників. Крім того, чіткості та послідовності дій уповноважених органів, що

здійснюють кадрову політику не має, а тому ми вважаємо за необхідне систематизувати у єдиному акті покрокову процедуру оформлення звільнення з поліції, починаючи від прийняття рішення про припинення служби в поліції і закінчуючи питанням розрахунків, видачі трудової книжки та наказу про звільнення.

Розглядаючи питання здійснення процедури оформлення звільнення з органів поліції ми не можемо не зазначити про важливість та необхідність дотримання однакової процедури у процесі звільнення поліцейського за однією й тією ж підставою. Таким чином, пропонуємо процедуру звільнення розглядати стадійно. Варто погодитися із думкою Л.М. Кельман, що у теорії правозастосування виділення стадій ґрунтується на логічній послідовності здійснення певних операцій під час реалізації норм права у формі їх використання. Таке виділення дає змогу краще простежити діяльність органів і посадових осіб щодо застосування права, а також удосконалити й підвищити ефективність правозастосовної діяльності. І хоча теоретичний розподіл на кожній стадії є умовним, оскільки на практиці вони можуть збігатися, суб'єктові правозастосування належить виходити з того, що юридична справедливість і доцільність не виходять за межі законності [3, с. 119]. Але, наголосимо на тому, що має місце диференціація порядку звільнення поліцейського в залежності від підстави звільнення. В той же час, ряд окремих процедур та дій суб'єктів правовідносин щодо припинення служби в поліції за різними підставами є однаковими, а тому можемо говорити про єдність стадій, які охоплює процес звільнення особи з поліції, але в межах основних стадій можуть з'являтися й інші, додаткові дії суб'єктів, які й диференціюють такі стадії в залежності від підстав звільнення особи зі служби. Тобто, ми наголошуємо на тому, що не може бути здійснено ідентичного процесу звільнення особи з органів поліції при застосуванні різних підстав звільнення, що передбачені Законом України «Про Національну поліцію». До звичайної процедури звільнення варто віднести: звільнення за власним бажанням; через хворобу; за віком, за закінченням строку контракту тощо. Відзначимо, що ряд додаткових дій у межах виділених нами стадій у процесі звільнення застосовуються при звільненні за наступними підставами: через хворобу, у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, через службову невідповідність, у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення зі служби, накладеного відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України тощо.

Таким чином, пропонуємо процедуру звільнення з органів поліції розглядати крізь призму сукупності стадій такого процесу та на основі цього здійснити їх класифікацію на звичайну процедуру, яка не обтяжена додатковими діями сторін правовідносин, сукупність яких може в цілому складати окрему стадію процедури звільнення зі служби та ускладнену процедуру, яка передбачає наявність певних додаткових дій з боку суб'єктів правовідносин, сукупність яким може становити собою окрему (додаткову) стадію процедури звільнення з органів поліції.

У науковій літературі запропоновано виділення наступних стадій у процесі звільнення. В.Ю. Кікінчук виділяє три основні стадії звільнення поліцейських з роботи: 1) ухвалення рішення про звільнення; 2) оформлення й узгодження документів на звільнення; 3) оформлення факту припинення відносин з органом внутрішніх справ [1, с. 198]. Ми ж вважаємо, що вказаний перелік стадій є дещо звуженим та в повній мірі не відображає всіх тих дій та процесів, які мають місце при звільненні особи з поліції та не можуть визначати особливості у процесі звільнення за різними підставами, які містяться у статі 77 Закону України «Про Національну поліцію» [4]. Тому, вважаємо, що такий перелік стадій має бути дещо ширший.

Щодо нас, то ми пропонуємо виділити наступні загальні стадії процесу звільнення поліцейського з поліції: 1) прийняття рішення про звільнення зі служби в поліції, яка характеризується прийняттям рішення про звільнення з боку будь-якої зі сторін, написанням рапорту на звільнення та передачею його до кадрової служби та до особи, уповноваженої на прийняття рішення про звільнення поліцейського; 2) стадія розгляду підстав для звільнення з органів поліції, яка передбачає розгляд основних документів про звільнення із органів поліції, тобто характеризується безпосереднім дослідженням документів, на підставі яких буде в подальшому прийнято рішення про звільнення особи та які будуть покладені в основу для підготовки наказу про звільнення; 3) стадія фінальної співбесіди щодо причин та підстав звільнення, суть якої зводиться до виявлення основних причин звільнення особи з роботи; 4) стадія оформлення наказу про звільнення; 5) стадія доведення до відому наказу про звільнення особи; 6) стадія видачі трудової книжки та проведення повного розрахунку з особою.

Як висновок зазначимо, що процедура оформлення звільнення зі служби в поліції має здійснюватися у відповідності до передбачених норм закону, із дотриманням певних процесуальних строків, чіткому дотриманні стадій, які, хоча й не визначені на нормативному рівні, проте фактично мають місце у правовідносинах зі звільнення поліцейських за тією чи іншою підставою.

Список використаних джерел

1. Кікінчук В.Ю. Процедура звільнення зі служби в органах внутрішніх справ. *Право і безпека*. 2010 № 3(35). С. 197-202.
2. Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України: постанова Кабінету Міністрів Української РСР від 29 липня 1991 року № 114. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-91-%D0%BF#Text>
3. Кельман Л.М. Соціально-політичні фактори впливу на правозастосовну діяльність : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2007. 219 с.
4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015.№ 63. Стор. 33. Стаття 2075.